



RÄTT

– ATT DELTA OCH UTTRYCKA SIN ÅSIKT

ARTIKEL 12:

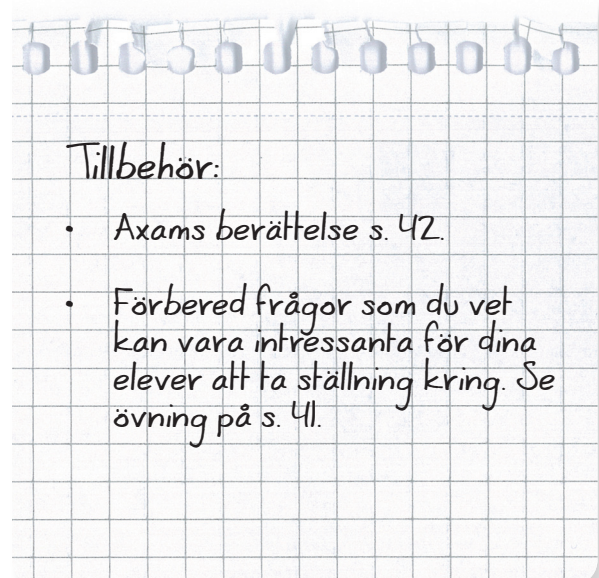
Du har rätt att säga vad du tycker.
Vuxna måste lyssna på dig.

ARTIKEL 15:

Du har rätt att starta och vara med i
fredliga föreningar och organisationer.

SYFTE:

Att prata om var och hur eleverna själva
kan påverka och uttrycka sin åsikt.
Vi förstår hur våra egna attityder och
beteendemönster inverkar på hur andra
människor förhåller sig till oss och på
hur de lyssnar till våra åsikter.



Tillbehör:

- Axams berättelse s. 42.
- Förbered frågor som du vet kan vara intressanta för dina elever att ta ställning kring. Se övning på s. 41.

ÖVNING: FYRA HÖRN

GÖR SÅ HÄR:

Fyra hörn är en värderingsövning, där eleverna tar ställning till en för temat relevant fråga. Samtidigt som frågan ställs presenteras fyra olika svarsalternativ, varav ett alltid måste vara öppet (eget förslag). Varje svarsalternativ tilldelas ett hörn av det rum man är i. Eleverna ombeds sedan att ta ställning till frågan genom att ställa sig i det av rummets fyra hörn som motsvarar det valda svarsalternativet. Därefter ställer läraren följdfrågor till eleverna i respektive hörn utifrån deras ställningstagande. Nedan finns några förslag, men utarbeta gärna frågor om det som du vet kan vara intressanta för eleverna i din klass att ta ställning kring.

Förslag på frågor:

1. Tycker du att maten i skolan är god? (introduktion för att eleverna ska förstå hur övningen går till)
 - a) ja
 - b) nej
 - c) ibland
 - d) annat
2. Var upplever du att du har mest möjlighet att säga vad du tycker?
 - a. hemma
 - b. i skolan
 - c. i min förening
 - d. annat
3. I vilka frågor har du rätt att säga vad du tycker?
 - a) frågor som rör barn
 - b) frågor som rör skolan
 - c) alla frågor
 - d) annat

BRA ATT VETA:

- Våren 2002 organiserade UNICEF i New York, i samband med FN:s special session om barn, ett historiskt barn-toppmöte där över 400 barn och unga från 154 olika länder samlades för att diskutera saker som rör barn och deras rättigheter.
- Ett barn har rätt att delta i diskussioner och beslutsfattande i alla sammanhang som berör barnet.
- FN har kritiserat Sverige för att barn och unga har begränsade möjligheter att påverka frågor som berör dem. De har även uppmärksammat att det finns en stor skillnad mellan olika regioners och kommuners möjlighet att påverka i olika sammanhang.
- Målen för regeringens ungdomspolitik är att: alla ungdomar ska ha tillgång till välfärd och att alla ungdomar ska ha tillgång till inflytande.
- Den nationella ungdomspolitiken genomsyras av fyra perspektiv: Barn och unga är en resurs, har rättigheter, barn och ungas självständighet och oberoende ska stödjas och ungdomar är olika.

AXAM AGERAR FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

Mohamed Axam Maumoon är 15 år och kommer från Maldiverna. Landet ligger mitt i Indiska oceanen och består av nästan 1200 små paradisöar. Tusentals turister reser hit varje år för att bada, snorkla och sola på de vita stränderna. Men Axam, och många andra, är rädda för att klimatförändringarna kommer att höja havsytan så att landet sjunker. Det skulle faktiskt kunna hända. Maldivernas högsta punkt ligger bara 2,3 meter över havet.

För att uppmärksamma problemen på Maldiverna åkte Axam till Köpenhamn i december år 2009. Där talade han till världens ledare, som hade samlats för att besluta hur de ska bekämpa klimatförändringarna. Axams mål var att få dem att fatta ett beslut som kan rädda hans land.

I Köpenhamn deltog Axam i ett möte som UNICEF hade anordnat för att föra fram ungas åsikter. På mötet fanns 160 ungdomsrepresentanter från 44 olika länder. Axam blev utvald att tala på konferensen som gästades av intresseorganisationer, politiker och andra relevanta aktörer. Det viktigaste budskapet i hans tal var att ledarna måste göra något snabbt! "Eftersom framtiden tillhör barnen, måste ni tänka på hur gamla era barn kommer vara år 2050. Kommer de att kunna se vad vi har sett? Kommer de kunna uppleva det vackra liv vi lever nu? Vi är sent ute – men inte för sent. Tro mig, den bästa tiden att agera är nu!", Axam 15 år.





10

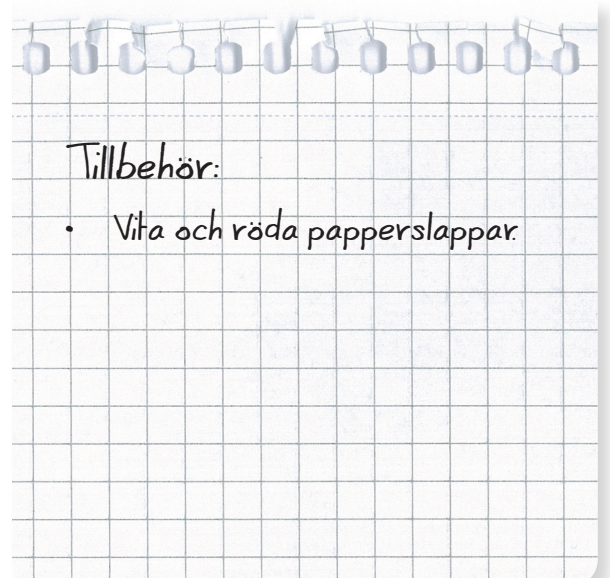
RÄTTIGHETER – OCH SKYLDIGHETER

ARTIKEL 13:

Du har rätt att söka, ta emot och sprida information, så länge du respekterar andras rättigheter.

SYFTE:

Att eleverna förstår att det i deras rättigheter också ingår skyldigheter att respektera andras rättigheter.



ÖVNING: MIN ROLL I SKOLAN OCH I SAMHÄLLET

GÖR SÅ HÄR:

1. **Dela in eleverna i grupper på 3-4. Ge 10 vita papperslappar till varje grupp.**
2. **Be grupperna skriva ner de rättigheter, som de tycker att de har, som är viktigast på papperslapparna. Ta gärna hjälp av barnkonventionen på s. 12-13 i lektion 1.**
3. **När grupperna har skrivit sina viktigaste rättigheter, förklara att det i varje rättighet också ingår en eller flera skyldigheter. Exempelvis:**
 - Om du har rätt att köra bil, så är det din skyldighet att köra enligt trafikreglerna utan att äventyra andra människors säkerhet.
 - Om du har rätt att göra dig hörd, så är det din skyldighet att lyssna på och respektera andras åsikter.
4. **Dela ut de röda lapparna till grupperna när eleverna har uppfattat sambandet mellan rättigheter och skyldigheter. Be grupperna att skriva ned de skyldigheter som hör till rättigheterna på de röda lapparna (10 st).**
5. **När de skrivit en skyldighet (röd lapp) för varje rättighet (vit lapp) så blandar gruppen ihop alla lappar och byter sedan hela bunten med en bunt från en annan grupp.**
6. **Grupperna ordnar de nya lapparna i rättighet/skyldighets par och kontrollerar sedan att de har gjort rätt med den grupp som de har fått lapparna av.**
7. **Följ upp arbetet med en diskussion:**
 - Var det svårt att hitta på skyldigheter? Varför?
 - Betonar er skolas regler rättigheterna eller skyldigheterna? Varför?
 - Vilka rättigheter skulle eleverna vilja ha, som de inte upplever att de har idag?
 - Vilka rättigheter och skyldigheter har barn enligt svensk lag? Intervjua ett syskon, förälder, en kompis eller någon annan som kan ge sitt perspektiv på frågan.

IDÉER TILL FORTSATT ARBETE:

- Klassens och skolans regler betonar ofta skyldigheter. Varför är det så?
- Fundera över vilka rättigheter som ingår i skolans regler. Exempel: Till regeln "Stöka inte i klassen!" kan man tänka sig rättigheten "Alla har rätt till ett lugnt och tryggt arbetsutrymme".
- Gör nya regler till klassen som betonar rättigheterna och som har ett lösningsfokus.
- Eleverna ritar eller skriver om sina skyldigheter.
- Fundera över vilka regler föräldrar eller skolans personal ansvarar över och vilka regler som eleverna själva har ansvar för.

ÖVNING: HETA STOLEN

GÖR SÅ HÄR:

Sätt er i en halvcirkel. Läs upp nedanstående påståenden och be eleverna ta ställning för eller emot genom att resa sig (håller med) eller sitta kvar (håller inte med). Ställ sedan följdfrågor utifrån hur de har svarat, så att eleverna får utveckla sina ställningstaganden. Syftet med uppgiften är att reflektera kring rättigheter på olika nivåer.

Påståenden:

1. Det är rimligt att tro att millenniemålet, som handlar om att alla barn ska gå i grundskolan, är uppfyllda till 2015.
2. Fattigdomen i världen kommer försvinna helt i världen inom femtio år.
3. Det kommer aldrig fungera att alla världens människor ska ha samma levnadsstandard
4. Alla människor är lika värda.
5. I Sverige behandlas alla människor lika oavsett kön, hudfärg eller ålder.
6. I Sverige lever vi efter Barnkonventionen.
7. Att få gå i skola är en mänsklig rättighet,
8. Det går att göra världen till ett ställe där alla människor har det bra.

TIPS FÖR MER INSPIRATION OM
BARNKONVENTIONEN OCH DE
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

www.milleniemalen.se

www.worldschildrensprize.org

www.mrdelegationen.se

www.levuptillbarnkonventionen.nu

www.inflytandehandboken.se